

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Фурман Анатолій Анатолійович – доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка».

Критичне мислення в академічному середовищі: від теорії до практики: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса: Університет Ушинського, 2026. 473 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку критичного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку критичності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

АНДРОСЕНКО Артем Олександрович

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Проблема розвитку критичного мислення майбутніх учителів в умовах цифровізації освіти є однією з актуальних проблем сучасної педагогічної науки. Стрімкий розвиток цифрових технологій, активне використання онлайн-платформ, соціальних мереж і систем штучного інтелекту суттєво трансформують освітній процес та змінюють вимоги до професійної підготовки педагога [2; 5]. У сучасному інформаційному суспільстві вчитель повинен не лише володіти цифровими технологіями, а й уміти критично оцінювати інформацію, аналізувати цифровий контент, протидіяти маніпуляціям і приймати обґрунтовані професійні рішення [3].

Як зазначають Л. Петренко, О. Кучерявий та О. Лавріненко, цифровізація освіти зумовлює необхідність оновлення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів та розвитку в них навичок аналітичного мислення, інформаційної культури й цифрової грамотності [3]. Особливого значення це набуває в умовах постійного зростання обсягів інформації та поширення недостовірного контенту в мережі Інтернет. Безмежний доступ до цифрових ресурсів супроводжується появою фейкових повідомлень, маніпулятивних матеріалів і дезінформації, що актуалізує потребу у формуванні в майбутніх учителів умінь критично оцінювати джерела інформації та перевіряти достовірність фактів [1; 5].

На думку В. Глушка, Є. Шакурова та О. Арделян, особливий вплив на розвиток критичного мислення чинить штучний інтелект, який дедалі активніше використовується в освітньому процесі [1]. Генеративні системи штучного інтелекту значно розширюють можливості роботи з інформацією, однак водночас створюють ризики алгоритмічної упередженості, викривлення інформації та втрати самостійності мислення. Саме тому сучасний педагог повинен не лише використовувати цифрові інструменти, а й критично оцінювати результати роботи алгоритмічних систем, усвідомлювати етичні аспекти використання ШІ та дотримуватися принципів академічної доброчесності [1].

В. Кремень та О. Спірін підкреслюють, що здатність критично оцінювати цифрові ресурси є важливим складником цифрової компетентності сучасного вчителя [2]. Відповідно до міжнародних стандартів цифрової грамотності, педагог має володіти навичками аналізу інформації, критичного сприйняття медіаконтенту та безпечної взаємодії з цифровим середовищем. Водночас дослідження засвідчують, що значна частина здобувачів педагогічної освіти має недостатній рівень сформованості інформаційно-аналітичних і

медіаграмотнісних умінь, що потребує вдосконалення їхньої професійної підготовки [3; 4].

Р. Салій, М. Сапогов та М. Дяченко розглядають критичність як одну з провідних характеристик професійно-педагогічного мислення майбутнього вчителя [4]. Науковці наголошують, що сучасний педагог повинен бути готовим до постійного оновлення знань, аналізу інноваційних педагогічних підходів та адаптації до швидких технологічних змін. У таких умовах критичне мислення виступає важливим складником професійної компетентності та необхідною умовою ефективної педагогічної діяльності [4].

Важливу роль у розвитку критичного мислення відіграють сучасні цифрові технології та інтерактивні методи навчання. Використання мультимедійних платформ, цифрових освітніх ресурсів, технологій віртуальної та доповненої реальності сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, розвитку аналітичних здібностей та формуванню навичок самостійного прийняття рішень [2; 5]. Ефективними є проблемне навчання, дискусії, інтерактивні вправи, аналіз педагогічних ситуацій, групова робота та рефлексивні практики [3; 4]. Саме такі методи стимулюють студентів до аргументованого висловлення власної позиції, критичного аналізу інформації та пошуку оптимальних шляхів вирішення професійних завдань.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку критичного мислення є формування медіаграмотності. Дослідники наголошують на необхідності впровадження навчальних курсів із фактчекінгу, аналізу медіаконтенту та критичного оцінювання інформаційних ресурсів [1; 5]. Важливим є також формування навичок відповідального використання цифрових технологій та дотримання етичних норм у процесі роботи з інформацією й системами штучного інтелекту.

Разом із позитивними можливостями цифровізація освіти породжує і низку ризиків. Надмірне використання цифрових ресурсів може спричиняти інформаційне перевантаження, зниження концентрації уваги, порушення міжособистісної комунікації та погіршення психоемоційного стану особистості [5]. Крім того, поширення генеративного штучного інтелекту створює ризики кіберплагіату, неетичного використання цифрових технологій та порушення принципів академічної доброчесності [1; 5].

Отже, критичне мислення є важливим складником професійної компетентності сучасного педагога та необхідною умовою ефективної діяльності в цифровому освітньому середовищі. Його розвиток потребує комплексного поєднання цифрових технологій, інтерактивних методів навчання, медіаграмотності та формування навичок відповідального використання штучного інтелекту.

Список використаних джерел:

1. Глушко В. В., Шакуров Є. О., Арделян О. В. Педагогічна трансформація в цифрову епоху: вплив штучного інтелекту на формування

критичного мислення та зміну ролі викладача. Академічні візії. 2025. № 43. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1886> (дата звернення: 07.05.2026).

2. Кремень В. Г., Спірін О. М. Роль Національної академії педагогічних наук України в цифровій трансформації освіти і науки. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2024. Т. 6, № 2. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6228>

3. Петренко Л. М., Кучерявий О. Г., Лавріненко О. А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства : монографія. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 246 с.

4. Салій Р. В., Сапогов М. В., Дяченко М. О. Розвиток професійного мислення майбутнього педагога в умовах цифровізації вищої освіти. Перспективи та інновації науки. 2024. № 2(36). С. 454–462. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2\(36\)-454-462](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2(36)-454-462).

5. Цифровізація освіти і науки в період російсько-української війни та відновлення України : оглядове видання / упоряд. А. Г. Гуралюк, В. В. Коваленко, Д. О. Закатнов та ін. ; за наук. ред. А. Г. Гуралюка ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2025. 318 с.

АРТЮХ В'ячеслав Олексійович

ПРО ФОРМУЛУ «ВІД МІФУ ДО ЛОГОСУ», ПРИКЛАДЕНУ ДО ВИТОКІВ УКРАЇНСЬКОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Образи національних філософських процесів, що конструюються в історії філософії, починаючи з доби Романтизму, включають стан «витоку» таких філософій. Для багатьох сучасних істориків філософії український філософський процес також обов'язково повинен мати свої власні витoki, він повинен бути продовженням попередніх форм духовності, якими за аналогією з генезою давньогрецької філософії постають давньослов'янські, форми розвинутої міфології. Вже у першому навчальному посібнику з історії української філософії часів політичної самостійності України стверджується, що якщо українська національна філософія базується на специфіці світогляду і національного світосприйняття, то вона повинна мати «глибинне коріння» [1, с. 11]. Після цього описуються архетипові елементи українського національного світогляду. Або як пише ще один відомий український філософ: «Філософія ніколи не виникала на пустому місці. Вона завжди постає як результат попереднього духовного розвитку. Основним джерелом, на ґрунті якого формувалася українська

		державного університету імені Володимира Винниченка
134	Шедіна Світлана Віталіївна	викладач-стажист кафедри професійної освіти та дизайну художньо-графічного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
135	Штайнер Тетяна Віталіївна	викладач кафедри професійної освіти та дизайну Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
136	Шувар Наталія Мирославівна	кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри загальної та медичної психології Вищого приватного навчального закладу «Львівський медичний університет»
137	Яценко Елеонора Михайлівна	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету
138	Осипова Тетяна Юріївна	доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Зміст

Artem Androsenko Critical thinking of a future teacher in the context of digitalization of education	Андросенко Артем Критичне мислення майбутнього вчителя в умовах цифровізації освіти	4
Viacheslav Artiukh On the formula “from myth to logos” applied to the origins of the Ukrainian philosophical process	Артюх В`ячеслав Про формулу «від міфу до логосу», прикладену до витоків українського філософського процесу	6
Zoia Atamaniuk Critical thinking as a	Атаманюк Зоя Критичне	9